

ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

FINANCE, BANKING AND INSURANCE

УДК 336.71

ПРОБЛЕМИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ У СФЕРІ ВІРТУАЛІЗАЦІЇ БАНКІВСЬКОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Анастасія Лехович; Євгенія Андрущак; Мирослава Мрочко

Львівський національний університет імені Івана Франка,
Львів, Україна

Резюме. Розглянуто сутність процесу віртуалізації банківського бізнесу. Зазначено, що цей процес являє собою автоматизовану доставку нових і традиційних банківських продуктів та послуг безпосередньо клієнтам за допомогою електронних інтерактивних каналів зв'язку. Сьогодні більшість експертів вважають віртуальний банкінг найперспективнішим електронним каналом надання банківських послуг, оскільки він дозволяє реалізувати ефективну маркетингову концепцію «банк, який завжди з вами». Віртуальний банкінг забезпечує перехід від традиційного способу особистого спілкування клієнтів з представниками банку віч-на-віч у приміщенні в робочий час на дистанційний за допомогою підключення до мережі в будь-якому місці в будь-який час (24 години на добу, без вихідних). Систематизовано тенденції розвитку віртуального банкінгу та виділено ключові, серед яких: активне використання переказів Р2Р та збільшення кількості платіжних послуг для оплати комунальних та інших рахунків; зростання популярності здійснення платежів за допомогою смартфона; підтримка Національним банком єдиного стандарту електронної дистанційної ідентифікації клієнтів BankID; активний розвиток Р2Р кредитування. Розглянуто особливості електронної ідентифікації особи через Bank-ID, яка дозволяє підтвердити особу користувача, використовуючи його банківські дані, та отримати дистанційний доступ до адміністративних, фінансових та комерційних послуг. Для цього достатньо ввести логін і пароль Інтернет-банкінгу, від якого державний орган отримає необхідну інформацію (паспортні дані, ідентифікаційний код тощо). Виявлено, що станом на сьогодні в систему BankID НБУ підключені понад 40 учасників, ще низка банків перебувають на етапі тестування. Проаналізовано положення Стратегії розвитку Фінтех НБУ до 2025 року. Стратегія визначає пріоритети й цілі розвитку фінансового сектора України до 2025 року. Виокремлено основні проблеми розвитку віртуального банкінгу в Україні та зазначено, що вартість цифрової трансформації є найважливішим бар'єром для впровадження нових технологій та перетворення традиційного банку у віртуальний. На основі проведеного аналізу обґрунтовано висновки щодо важливості процесу віртуалізації банківського бізнесу, особливо в нинішній час пандемії COVID-19.

Ключові слова: віртуальний банкінг, «банки без відділень», віртуалізація, трансформація, банківський сектор, банківська система, банкінг, необанки, інновації, розвиток, фінансові технології.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2021.06.033

Отримано 17.11.2021

UDC 336.71

CHALLENGES AND PROSPECTS OF VIRTUAL BANKING IN UKRAINE

Anastasiia Lekhovich; Yevheniya Andrushchak; Myroslava Mrochko

Ivan Franko National University of Lviv, Lviv, Ukraine

Summary. The essence of banking business virtualization is considered in this paper. It is noted that this process is an automated delivery of new and traditional banking products and services directly to customers by means of electronic, interactive communication channels. At present, most experts consider virtual banking to be the most promising electronic channel for providing banking services, as it allows you to implement an effective marketing concept of «the bank that is always with you». Virtual banking provides a transition from the traditional way of personal communication of customers with the bank's representatives face-to-face indoors during working hours to remote by connecting to the network anywhere at any time (24 hours a day, seven days a week). Trends in the development of virtual banking are systematized and the key ones are: active use of P2P transfers and increase in the number of payment services for utility and other bills; the growing popularity of making payments using smartphone; support of a single standard for electronic remote identification of BankID customers by the National Bank; active development of P2P lending. Features of electronic identification of the person through Bank-ID which allows confirmation of the user identity, using his bank data, and to receive remote access to administrative, financial, and commercial services are considered. In order to use Bank-ID, simply enter the login and password of Internet banking, from which the government receive the necessary information (passport data, identification code, etc.). It is revealed that today more than 40 participants are connected to the BankID system of the NBU and some banks are still at the testing stage. The provisions of the NBU Fintech Development Strategy until 2025 are analyzed. The strategy defines the priorities and goals of the Ukrainian financial sector development until 2025. The main problems of the virtual banking development in Ukraine are highlighted and it is noted that the cost of digital transformation is the most important barrier to the introduction of new technologies and the transformation of traditional bank into virtual one. Based on the analysis, conclusions about the importance of the banking business virtualization, especially in the current pandemic Covid-19, are substantiated.

Key words: virtual banking, «banks without branches», virtualization, transformation, banking sector, banking system, banking, neobanks, innovations, development, financial technologies.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2021.06.033

Received 17.11.2021

Постановка проблеми. Глобалізація, урбанізація, індивідуалізація, демографічні зміни – сучасні тренди – спричинили величезні трансформації в усіх процесах нашого життя. Банківська сфера не є винятком. У 21 столітті ведення бізнесу в Інтернеті вже є не просто можливістю – це необхідність. Саме через це останнім часом віртуальний банкінг все більше й більше застосовується у різних комерційних цілях. Спочатку послуги віртуального банкінгу були незначними, наприклад, перегляд банківських виписок та оплата рахунків в Інтернеті, тобто це був ще не повноцінний банківський сервіс транзакцій. Зараз же майже всі операції, які люди могли здійснювати лише у відділенні банку, можна зробити онлайн. Віртуальний банкінг забезпечує перехід від традиційного способу особистого спілкування клієнтів з представниками банку віч-на-віч у приміщенні в робочий час на дистанційний за допомогою підключення до мережі в будь-якому місці в будь-який час (24 години на добу, без вихідних). В Україні через пандемію Covid-19 також все більше людей почали користуватися віртуальним банкінгом. Це, в свою чергу, сприяє зростанню кількості такого типу банків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Оскільки віртуальний банкінг розвивається вже досить давно – ще із середини ХХ ст., то існує досить багато досліджень на цю тему. Серед іноземних дослідників можна виділити таких: С. Кейвані,

І. Дріга, Е. Деніель, С. Аріхаран, Б. Машалі та інших. А серед вітчизняних – О. Козляченко, Я. Кривич, А. Драніцина, І. Хома, В. Якубів та інших.

Метою статті є дослідження стану, особливостей і тенденцій розвитку віртуального банківського бізнесу на вітчизняному банківському ринку.

Виклад основного матеріалу. У сучасну епоху інформації та технологій економіка не може досягти мети сталого розвитку, дотримуючись традиційних банківських методів. Тож для країн, що розвиваються, таких, як Україна, автоматизація банківської галузі, а саме запровадження віртуального банкінгу – це вже не просто можливість, а необхідність.

Що ж таке віртуальний банкінг? Це – термін, що використовується для банківської системи нового покоління і являє собою автоматизовану доставку нових і традиційних банківських продуктів і послуг безпосередньо клієнтам за допомогою електронних інтерактивних каналів зв'язку. Це – послуга, яка надає клієнтам можливість отримати доступ до своїх рахунків, здійснити транзакції та отримати інформацію про фінансові продукти через державну чи приватну мережу.

Сьогодні більшість експертів вважають віртуальний банкінг найперспективнішим електронним каналом надання банківських послуг, оскільки він дозволяє реалізувати ефективну маркетингову концепцію «банк, який завжди з вами». Середньостатистичний клієнт банку в розвинених країнах повинен співпрацювати з ним таким чином: через відділення – 1–2 рази на рік; через колл-центр – 5–10 разів на місяць; через банкомат – 3–5 разів на місяць; через Інтернет – 7–10 разів на місяць; через мобільний телефон – 20–30 разів на місяць [6].

Оскільки Україна – велика країна, що розвивається, з населенням близько 40 мільйонів осіб, яка знаходиться близько до східних кордонів Європейського Союзу (ЄС), це робить її привабливою для іноземних інвесторів. Відносно низька вартість робочої сили, родюча земля та старанні люди – ключові фактори, які слід визнати. Однак фінансова нестабільність та триваюча політична боротьба є головними недоліками розвитку країни.

Варто зазначити, що в Україні віртуальний банкінг продовжує активно розвиватись. У 2019 році FinAwards 2019 у номінації «Найкращий Інтернет-банкінг України» номінували 15 банків, серед них: ВАТ «Альфа-Банк», ВАТ «Ощадбанк», ВАТ «Укрсиббанк», «Монобанк», ВАТ «Кредобанк», АТ «Райффайзен Банк Аваль» та ін. Переможцем цього конкурсу стало АТ «Приватбанк» з додатком «Приват 24», оскільки цей банк надає найширший спектр послуг, включаючи перекази картками, комунальні послуги та інші платежі [3].

За результатами конференції «Картковий бізнес та технології 2018», Інтернет-банкінг став важливим платіжним інструментом, оскільки у 2018 році 64% населення України регулярно користувалися мобільним банкінгом. Більшість клієнтів банку користуються мобільними додатками для поповнення мобільних телефонів (35%) та оплати товарів і послуг (22%). Також часто виконують переказ грошей з картки на картку в межах одного банку (20%) та оплату комунальних послуг (13%). Решта послуг займають значно меншу частку в загальній структурі [5].

Водночас події коронавірусу 2020 року стали каталізатором цифрової трансформації більшості послуг клієнтів, таких, як, наприклад, банківські процеси. Усі типи бізнесу повинні були швидко розробити нові стратегії та нові способи залучення своїх клієнтів.

Україна зараз на порозі глобальної трансформації. Не тільки банки, а й уся економіка переходить на цифрову технологію. В результаті пандемії COVID-19 люди звикли працювати й навчатися в Інтернеті, замовляти їжу чи таксі за допомогою смартфонів, а оплачувати все це за допомогою телефонних додатків. Можливо

коронавірус став тривожним сигналом для того, щоб світ об'єднався навколо однієї проблеми та для перерозподілу пріоритетів. Карантин довів, що Інтернет та соціальні мережі є не лише основними засобами існування комунікацій, а й бізнесу [11].

Щодо стану українського банківського сектора, згідно з дослідженням у рамках проекту USAID «Трансформація фінансового сектору», українські банки сприймають цифрову трансформацію не як можливість, а як «паралельний світ». І, як наслідок, українські банки наразі мають низький рівень участі в капіталі фінтех-компаній, члени правління банку мають обмежений досвід роботи в галузі фінтех-технологій. Більше того, лише 50% банків мають цифрову стратегію. За даними Міністерства фінансів України, наразі мобільні додатки представлені лише у 39 банках із 73. Водночас усі необанки співпрацюють з існуючими банками. Необанкам було складно виконувати всі вимоги до традиційних форм звітності реальних банків. Найактивнішими та найпопулярнішими серед економічних агентів та приватних осіб є два віртуальних банки. Перший – Монобанк із використанням банківської ліцензії № 92 від 10 жовтня 2011 р., АТ «Універсальний банк» зі статусом «Спеціалізований ощадний банк» з листопада 2018 р., оскільки більше 50% активів банку складають депозити фізичних осіб. З липня 2019 року цей банк визначений НБУ як системно важливий банк. Другий згаданий вище банк – СпортБанк (користується ліцензією НБУ № 84 від 25.10.2011 АТ «ТАСКОМБАНК» та ліцензією НБУ № 247 від 15.11.2011 АТ «ОКСІ БАНК»). Ці банки надають свої послуги без традиційної галузевої інфраструктури, використовуючи Інтернет-платформи та мобільні додатки [8].

За результатами дослідження, проведеного Українською асоціацією фінтех та інноваційних компаній, з 11 найбільш технологічних банків України практично всі мають спільні проекти з фінтех-компаніями. Найпопулярніші напрями їхньої роботи – це платежі та мобільні гаманці. Низку інноваційних проектів банки реалізують разом з платіжною системою Visa. Наприклад, Visa і АТ «Ощадбанк» розробили й упровадили систему оплати проїзду в громадському транспорті багатьох українських міст безконтактними пластиковими картками. Visa, АТ «Приватбанк» та Kasta запустили біометричну систему оплати покупок за допомогою Face ID [2].

Від співпраці фінтех-компаній і банків виграють обидві сторони. Перевагами банків є наявність значних фінансових ресурсів, напрацьована клієнтська база, сформовані бренди та ділова репутація. Але при цьому через високе поточне завантаження у банківських фахівців бракує часу на розроблення інноваційних проектів. Сильні сторони фінансових компаній – високий інноваційний потенціал співробітників і постійний моніторинг інформації щодо потреб ринку.

Загалом протягом 2016–2020 років на ринку віртуального банкінгу в Україні спостерігалися позитивні тенденції. Таким чином, можна виділити кілька основних напрямків розвитку електронних банківських послуг у нашій країні [2]:

1. Активно розвиваються перекази P2P та збільшилася кількість платіжних послуг для оплати комунальних та інших рахунків. На відміну від інших способів переказу грошей з картки на картку, P2P-перекази мають низку переваг, а саме:

- низька вартість переказів;
- можливість здійснити платіж у будь-який час і в будь-якому місці, де є доступ до Інтернету, транзакцію можна здійснити як зі стаціонарного комп'ютера, так і з мобільного телефону;
- можливість здійснювати онлайн-грошові перекази на картки користувачів інших банків.

2. Популярність мобільних платежів за допомогою смартфона зростає. За даними дослідження MasterCard 72% українців готові платити за товари та послуги за допомогою смартфона, тоді як у Західній Європі рівень такої готовності становить лише 37%, а в Центральній та Східній Європі – 57%.

Таким чином, мобільні додатки та їх функціональні можливості набувають популярності, спрощується процес підключення до онлайн-банкінгу, а новітні технології, такі, як соціальні боти Facebook Messenger, все частіше використовуються для платежів.

3. Важливим моментом для розвитку електронного банкінгу стала підтримка Національним банком єдиного стандарту електронної дистанційної ідентифікації клієнтів BankID, який сьогодні надає можливість отримувати адміністративні послуги від держави.

4. Активний розвиток P2P кредитування (Peer-To-Peer), яке є способом запозичення коштів між не пов'язаними особами, без залучення фінансового посередника (банку, кредитної спілки тощо). Кредити зазвичай надаються через онлайн-платформи кредиторів, які стягують комісію за кредитування та інструменти перевірки кредитоспроможності.

Також можна виділити такі ключові вимоги до банків майбутнього з погляду споживача, інвестора та самого банку, його ІТ-архітектури (рис.1).

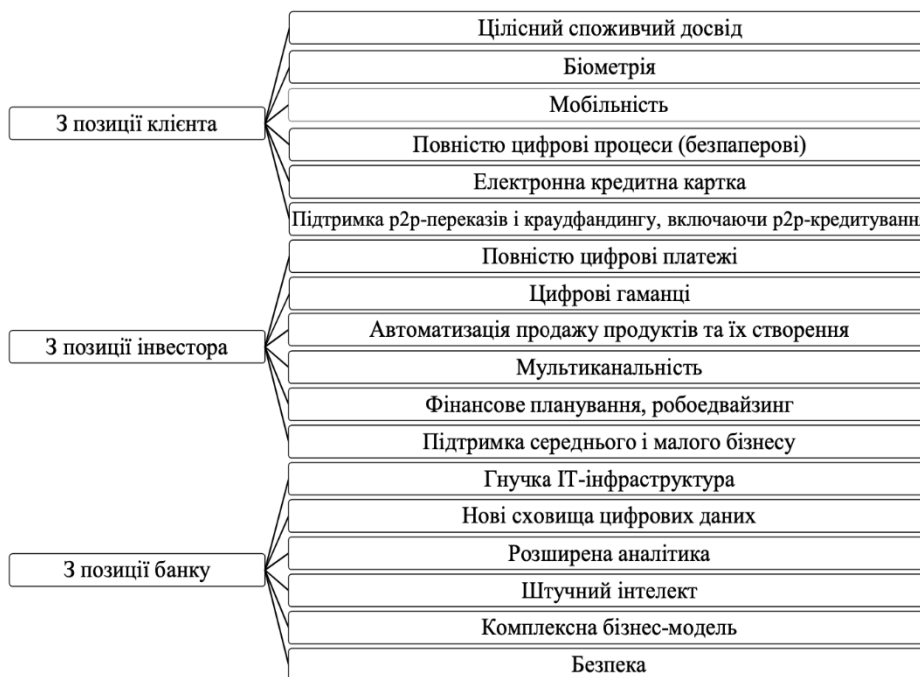

Рисунок 1. Ключові вимоги до банків майбутнього [2]

Figure 1. The main requirements for future banks [2]

Наразі в Україні є 4 мобільних банки (Monobank, IZIBank, SportBank, O.Bank) та ще кілька фінансових компаній, які намагаються конкурувати з ними. Це початок нової ери – епохи цифровізації. Вже є така велика кількість молодих людей, які ніколи не ввійдуть у традиційну будівлю банку, оскільки мають власний банк лише у своїх смартфонах. Ці цифрові банки роблять фінанси зрозумілими та зручними. Беручи до уваги той факт, що Україна є відносно бідною країною та є багато невеликих міст, де взагалі немає відділень банків, цей новий вид банківської діяльності спрощує для цих людей доступ до фінансових операцій. Крім того, у цьому випадку цифрові банки не лише сприятимуть загальному економічному зростанню, а й навчатимуть людей фінансовій грамотності.

Донедавна багато банків нарікали на те, що НБУ дуже неохоче впроваджує різні інновації. Ще в 2016 р. АТ КБ «Приватбанк» першим у світі створив можливість

купувати в Приват-24 криптовалютні активи з вбудованим гаманцем. Проте національний регулятор пригрозив санкціями і банк змушений був прибрати цю опцію. Те ж саме стосувалося в 2016 р. P2P-кредитування на платформі АТ КБ «Привабанк» [4].

Однак зараз саме НБУ через департамент платіжних систем та інноваційного розвитку є ініціатором багатьох нововведень у банківській системі України. З початку 2020 р. запроваджено стандарт IBAN для рахунків, що зробило міжнародні та національні розрахунки зручнішими й зрозумілішими [1].

Особливу увагу в контексті розвитку інноваційних фінансових послуг Національний банк приділяє захисту користувачів інноваційних рішень і продуктів. Йдеться як про кібербезпеку, так і про захист прав споживачів фінансових послуг. З 28 квітня 2020 р. банки України можуть ідентифікувати та верифікувати клієнтів без їхньої особистої присутності через використання системи онлайн-верифікації BankID. Електронна ідентифікація особи через BankID дає можливість підтвердити особу користувача, використовуючи його банківські дані, та отримати дистанційний доступ до адміністративних, фінансових і комерційних послуг. Для цього достатньо ввести логін і пароль Інтернет-банкінгу, від якого державний орган отримає необхідну інформацію (паспортні дані, ідентифікаційний код тощо). Наприклад, споживач може перейти до іншого постачальника газу навіть не виходячи з дому за допомогою електронного підпису чи системи BankID. Платники податків теж використовують дану систему для звітування в електронній формі.

Використовуючи систему BankID, клієнти банків заощаджують час, уникаючи черг під час отримання адміністративних послуг. Також система BankID є корисною та цікавою для комерційних банків з точки зору розширення переліку послуг, що надаються ними, та підвищення конкурентоспроможності їх продуктів і банку в цілому. Реалізуючи подібне рішення в Україні, НБУ не став новатором, адже системи верифікації громадян через систему BankID у деяких країнах діють уже близько 10–15 років. Система BankID повністю реалізована в таких країнах, як Швеція, Фінляндія, Естонія, Латвія та Норвегія. Саме на досвід цих країн спирається Україна в процесі розбудови даної системи. Міськради регулярно запускають різні голосування на своїх сайтах. Для того, щоб їх пройти і підписати певну петицію, можна пройти авторизацію й через Google, Facebook тощо. Але у випадку з BankID НБУ всі персональні дані надійно захищені, що дозволяє запобігати шахрайству з банківськими рахунками та картками. Впровадження цієї системи сприяє боротьбі з корупцією й прозорості надання державних послуг [1].

На сьогодні в систему BankID НБУ підключені більше 40 учасників, ще низка банків перебувають на етапі тестування та підключення до системи. Метою НБУ є залучення в систему BankID всіх банків і державних органів. На основі системи BankID НБУ сподівається сформувати єдину національну систему дистанційної ідентифікації, яка допоможе розвивати електронні адміністративні послуги та е-владу в Україні.

28 травня 2019 року НБУ Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР), Національна комісія з питань державного регулювання на ринку фінансових послуг (у стані ліквідації з 1 липня 2020 року), Фонд гарантування вкладів фізичних осіб (ФГВФО) та Міністерство фінансів підписали Меморандум про взаєморозуміння й співробітництво щодо розроблення та реалізації Стратегії розвитку Фінтех НБУ до 2025 року («Стратегія»).

Переглянута «Стратегія» була затверджена Рішенням Правління НБУ №97 від 18 березня 2021 року [9].

Виходячи із зазначеної вище «Стратегії», у липні 2020 року НБУ затвердив середньотермінову стратегію розвитку фінтех-сектора в Україні до 2025 року.

«Стратегія» визначає пріоритети й цілі розвитку фінансового сектора до 2025 року. Вона розроблена для того, щоб реформа та розвиток фінансового сектора

України рухалися вперед відповідно до найкращої міжнародної практики та дій, що передбачаються Угодою про асоціацію Україна-ЄС та іншими міжнародними зобов'язаннями. Зокрема, цей документ структурує та деталізує тенденції й напрями розвитку фінансових інновацій на найближчі п'ять років. Ключовими елементами фінансової стратегії є [9]:

- Розроблення та впровадження системи для швидкого тестування інноваційних проектів.
- Підвищення рівня фінансової обізнаності та залучення населення й бізнесу.
- Відкриття академічної бази з акцентом на відкритому банкінгу.

Реалізація «Стратегії» також значною мірою залежатиме від реалізації відповідних цифрових проектів, включаючи: впровадження дистанційної ідентифікації та верифікації; впровадження європейської директиви PSD2; надання можливості здійснення миттєвих платежів з одного рахунку на рахунок у Системі електронних платежів цілодобово; посилення регуляторного периметра у сфері кібербезпеки та інших інноваційних проектів.

Серед причин, що стримують розвиток віртуального банкінгу в Україні (особливо Інтернет-банкінг та мобільний банкінг), можна виділити:

- відсутність законодавчих актів, що регулюють відносини між банками та їх клієнтами в процесі використання електронного банкінгу;
- низький рівень довіри частини клієнтів (особливо серед людей похилого віку) до технологічних інновацій;
- відсутність швидкісного доступу до Інтернету, особливо в сільській місцевості.

Істотним чинником, що стримує розвиток інноваційних форм електронного банкінгу, є фінансово-політична ситуація в Україні, що створює несприятливі умови для банківського бізнесу. Це призводить до ліквідації банківських установ та виходу іноземних банків з внутрішнього ринку фінансових послуг. За таких умов частка банків, які активно інвестують у розвиток прогресивних форм банківського обслуговування в нашій країні, поки що незначна [38].

Згідно з даними дослідження «2019 Ukrainian FinTech & Banks Survey» вартість цифрової трансформації є найважливішим бар'єром для впровадження нових технологій та перетворення традиційного банку у віртуальний (із значенням 53,6%) [12]. Важливо, що варіант «Відсутність попиту на цифрову трансформацію з боку акціонерів та/або керівництва» майже одностайно розглядався як найменша проблема, інші бар'єри показано на рис. 2.

Рисунок 2. Основні виклики цифрової трансформації для банків [11]

Figure 2. Key challenges of digital transformation for banks [11]

З іншого боку, враховуючи розмір України та її населення, можна було б очікувати значно більшої кількості проектів, що діють на ринку. Тим не менш, існує менше 100 проектів, включаючи інфраструктуру, і більшість зосереджена на корпоративному ринку.

Ситуація спричинена дією кількох факторів: загальної недовіри до фінансових послуг у поєднанні із загальною недостатністю фінансової грамотності, браком капіталу для розвитку, небажанням діючих банків та приватних корпорацій сприймати ці нові технології та підходи. Разом це означає «слабкий внутрішній ринок».

Висновки. Сьогодні поширення змін, спричинених віртуалізацією банківської діяльності, з одного боку, несе певні загрози та потребує створення необхідних регуляторних положень щодо їх мінімізації, а з іншого боку, для окремих бізнес-структур і країн загалом з'являється можливість, пов'язана із переходом на шлях процвітання та інноваційного розвитку. Що ж до України, то спостерігається позитивна динаміка кількості віртуальних банків. Перш за все, цьому сприяють зміни, які розпочалися на законодавчому рівні, зокрема створення урядом Міністерства цифрової трансформації, яке, серед іншого, регулює питання віртуальних валют та цифрових технологій. По-друге, через пандемію COVID-19 все більше людей розуміють важливість та зручність віртуальних банків і вважають, що це майбутнє банківської галузі. Більше того, навіть поточний стан віртуальних банків, зручність та ефективність їхніх застосувань вже значно вищі, ніж у традиційних банках. По-третє, впровадження цього досвіду в Україні покращить інвестиційний клімат, зокрема в IT-сфері, фінансовому секторі, і стане стимулом для малого бізнесу вийти з тіні. Нові технології змінюють світ, а фінтехнології змінюють банківський сектор зсередини. Останні дослідження також засвідчують поступове зростання розрахунків клієнтів за допомогою смартфонів, у тому числі й на українському ринку банківських послуг. Активізація інших небанківських способів отримання фінансових послуг, що надаються фінансовими установами, окремими інноваційними компаніями, FinTech-установами, спонукає банки постійно підвищувати власний рівень інноваційності, змінювати моделі функціонування. Інформаційні інновації та нові способи взаємодії з клієнтами вже змінюють усі традиційні сфери економічного розвитку підприємства, зокрема й банківських установ: маркетинг, менеджмент, аналіз, інжиніринг. Такі тенденції будуть посилюватися у подальшому. Отже і популярність віртуального банкінгу буде постійно зростати.

Conclusions. So, in our opinion, current spread of changes caused by banking virtualization, on the one hand, poses certain threats and requires creation of the necessary regulatory provisions to minimize them, and on the other hand, for individual businesses and countries, there is an opportunity associated with the transition to prosperity and innovative development. As for Ukraine, there is a positive trend in the number of virtual banks. First of all, this is facilitated by changes that have begun at the legislative level, in particular creation by the government of the Ministry of Digital Transformation, which, among other things, regulates the issue of virtual currencies and digital technologies. Secondly, due to the Covid-19 pandemic, more and more people understand the importance and convenience of virtual banks and believe that this is the future of banking industry. Moreover, even in the current state of virtual banks, the convenience and efficiency of their applications are already much higher than in traditional banks. Third, the implementation of this experience in Ukraine will improve the investment climate, particularly in IT sector, financial sector, and will be incentive for small businesses to come out of the shadows. New technologies are changing the world, and financial technologies are changing the banking sector from within. Recent

investigations also show a gradual increase in customer payments using smartphones, in Ukrainian banking market too. Activation of other non-banking methods of obtaining financial services provided by financial institutions, individual innovative companies, FinTech-institutions, encourages banks to constant increase of their own level of innovation, change the model of functioning. Information innovations and new ways of interacting with customers are already changing all traditional areas of enterprise economic development, including banking institutions: marketing, management, analysis, engineering. Such trends will intensify in the future, and, consequently, the popularity of virtual banking will continue to grow.

Список використаної літератури

1. Про Національний банк України: Закон України від 11 жовт. 2021 р. № 679-XVI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/679-14> (дата звернення: 15.10.2021).
2. Козляченко О. М., Березан А. С. Перспективи розвитку віртуальних банків (необанків) в Україні. Фінансові дослідження. 2019. № 2 (7). URL: <http://ir.stu.cn.ua/bitstream/handle/123456789/20278/Козляченко.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 23.09.2021).
3. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://minfin.com.ua/> (дата звернення: 15.10.2021).
4. Офіційний сайт ПриватБанку. URL: <https://privatbank.ua> (дата звернення: 16.10.2021).
5. Homa I., Martynyuk D. The current state of Internet banking in Ukraine: advantages and disadvantages: website. URL: <https://openreviewhub.org/lea/paper-2019/current-state-internet-banking-ukraine-advantages-and-disadvantages> (дата звернення: 15.10.2021).
6. King B. Bank 3.0: Why Banking Is No Longer Somewhere You Go But Something You Do. USA: Wiley, 2017. 565 p.
7. Koibichuk V., Ostrovska N. Innovation technology and cyber frauds risks of neobanks: gravity model analysis. Marketing and Management of Innovations. 2021. No. 1. URL: <https://mmi.fem.sumdu.edu.ua/sites/default/files/A491-2021-19.pdf> (дата звернення: 28.10.2021). DOI: <https://doi.org/10.21272/mmi.2021.1-19>
8. Strategy of Ukrainian Financial Sector Development until 2025. URL: <https://bank.gov.ua/en/about/develop-strategy> (дата звернення: 10.11.2021).
9. Yakubiv V., Sodoma R., Hrytsyna O. Development of electronic banking: a case study of Ukraine. Entrepreneurship and Sustainability Issues. 2019. No. 1. URL: http://jssidoi.org/jesi/uploads/articles/25/Yakubiv_Development_of_electronic_banking_a_case_study_of_Ukraine.pdf (дата звернення: 16.10.2021). DOI: [https://doi.org/10.9770/jesi.2019.7.1\(17\)](https://doi.org/10.9770/jesi.2019.7.1(17))
10. Zemtsov M. Traditional VS. Virtual Banks in Ukraine: is there a pendulum swing happening impart due to COVID-19. Vienna: Modul Vienna University, 2021. 98 p.
11. 2019 Ukrainian FinTech & Banks Survey. USAID Financial Sector Transformation Project. 2019. URL: http://www.fst-ua.info/wp-content/uploads/2019/12/FinTech-Survey-Report_ENG-12-12-2019.pdf (дата звернення: 10.11.2021).

References

1. Pro Natsionalnyi bank Ukrainy. Zakon Ukrainy № 679-XV vid 11.10.2021. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/679-14> (accessed: 15 October 2021). [In Ukrainian].
2. Kozlianchenko O. Berezan A. Perspektyvy rozvytku virtualnykh bankiv (neobankiv) v Ukraini. [Prospects for the development of virtual banks (neobanks) in Ukraine] Finansovi doslidzhennja Financial research. 2019. Vol. 7. No. 2. URL: <http://ir.stu.cn.ua/bitstream/handle/123456789/20278/Козляченко.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (accessed: 23 September 2021). [In Ukrainian].
3. Ofitsiyniy sait Ministerstva finansiv Ukrainy. URL: <https://minfin.com.ua/> (accessed: 15 October 2021). [In Ukrainian].
4. Ofitsiyniy sait PryvatBanku. URL: <https://privatbank.ua> (accessed: 16 October 2021). [In Ukrainian].
5. Homa I., Martynyuk D. The current state of Internet banking in Ukraine: advantages and disadvantages. 2019. URL: <https://openreviewhub.org/lea/paper-2019/current-state-internet-banking-ukraine-advantages-and-disadvantages> (accessed: 15 October 2021). [In English].
6. King B. Bank 3.0: Why Banking Is No Longer Somewhere You Go But Something You Do. USA: Wiley, 2017. 565 p. [In English].

7. Koibichuk V., Ostrovska N. Innovation technology and cyber frauds risks of neobanks: gravity model analysis. *Marketing and Management of Innovations*. 2021. No. 1. URL: <https://mmi.fem.sumdu.edu.ua/sites/default/files/A491-2021-19.pdf> (accessed: 28 October 2021). [In English]. DOI: <https://doi.org/10.21272/mmi.2021.1-19>
8. Strategy of Ukrainian Financial Sector Development until 2025. URL: <https://bank.gov.ua/en/about/develop-strategy> (accessed: 10 November 2021). [In English].
9. Yakubiv V., Sodoma R., Hrytsyna O. Development of electronic banking: a case study of Ukraine. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*. 2019. No. 1. URL: http://jssidoi.org/jesi/uploads/articles/25/Yakubiv_Development_of_electronic_banking_a_case_study_of_Ukraine.pdf (accessed 16 October 2021). [In English]. DOI: [https://doi.org/10.9770/jesi.2019.7.1\(17\)](https://doi.org/10.9770/jesi.2019.7.1(17))
10. Zemtsov M. Traditional VS. Virtual Banks in Ukraine: is there a pendulum swing happening impart due to COVID-19. Vienna: Modul Vienna University. 2021. 98 p. [In English].
11. 2019 Ukrainian FinTech & Banks Survey. USAID Financial Sector Transformation Project. 2019. URL: http://www.fst-ua.info/wp-content/uploads/2019/12/FinTech-Survey-Report_ENG-12-12-2019.pdf (accessed: 10 November 2021). [In English].